

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

РОБОЧА ПРОГРАМА

з навчальної дисципліни «**Клінічна психологія**»
обов'язкових компонент освітньої програми першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.23 №7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету
Протокол від 25.08.23 р. №7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.23 №7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології
Протокол від 15.08.2022 №8.

Розробник:

доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук,
доцент, Жданова І.В.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри педагогіки та психології Харківської державної академії фізичної культури, кандидат психологічних наук, доцент Павлик О. М.
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент Шиліна А.А

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 6,0 Загальна кількість годин – 180 Кількість тем – 19	05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 3 (денна форма навчання) Семестри 5, 6 Види контролю: залік, екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання:		заочна форма навчання:
Лекції – 48; Семінарські заняття – 48; Практичні заняття – 0; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота – 84; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає; Реферати (тощо) – немає.		Лекції – 16; Семінарські заняття – 16; Практичні заняття – 0; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота - 148; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає; Реферати (тощо) – немає.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Клінічна психологія» - ознайомлення здобувачів вищої освіти з теоретичними та прикладними питаннями клінічної психології, формування всебічного та адекватного уявлення про психологічну структуру та причини порушень психіки при психічних та психосоматичних розладах, знайомство з методами психологічної діагностики та корекції в клініці.

Основні завдання курсу «Клінічна психологія»: полягають у цілеспрямованому оволодінні здобувачами вищої освіти поглибленими теоретичними знаннями про клінічну психологію як науку, зміст та структуру основних патопсихологічних синдромів, клінічні форми розладів психіки та їх клініко-психологічну кваліфікацію, психосоматичні захворювання та причини їх виникнення, а також знайомство з методами психологічної діагностики та корекції у клініці.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія; еволюція, анатомія та фізіологія ЦНС; фізіологія ВНД; психологія здоров'я; вікова та педагогічна психологія; психодіагностика.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати: зміст основних понять та категорій клінічної психології;

сутність патопсихологічних явищ та процесів; психологічну структуру порушень психіки при психічних розладах; закономірності порушень психічного розвитку дітей; зміст та прояви основних патопсихологічних синдромів; причини та прояви психосоматичних захворювань; основні принципи та методи діагностичної та колекційної діяльності клінічного психолога.

вміти: вільно користуватися поняттями та категоріями, що розкривають суть предмету; застосовувати знання про особливості порушень психіки на практиці; використовувати психологічні методи в роботі клінічного психолога; проводити клініко-психологічне обстеження особистості та правильно інтерпретувати одержані дані.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	I. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК-4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-5	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК-6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
	СК-3	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
	СК-4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
	СК-8	Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
	СК-9	Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.

	СК-10	Здатність дотримуватися норм професійної етики
	СК-12	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
	СК13	Здатність до розроблення та реалізації психологічної корекції в залежності від потреб конкретних індивідів та груп.
	СК14	Здатність розробляти та реалізовувати психотерапевтичні, психореабілітаційні та адаптаційні заходи, спрямовані на відновлення психологічного і психічного здоров'я громадян, які перебувають у кризі.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема №1. Клінічна психологія як наука.

Поняття клінічної психології, її об'єкт та предмет. Завдання клінічної психології. Порівняння клінічної психології з медичною психологією. Історія розвитку клінічної психології. Зв'язок клінічної психології з іншими науками.

Структура клінічної психології: патопсихологія, нейропсихологія, соматопсихологія. Сучасна трансформація клінічної психології

Тема №2. Клінічна психологія як сфера діяльності психолога.

Основні напрямки діяльності клінічного психолога. Психодіагностичний напрямок, його основні завдання. Роль клінічного психолога у проведенні експертиз. Характеристика основних методів клінічної психології: спостереження, клінічне інтерв'ю (опитування), експериментально психологічні (патопсихологічні) методи дослідження, метод психологічного анамнезу (vitae et morbi). Основні принципи психологічного дослідження в клінічній психології.

Психокорекційний напрямок у діяльності клінічного психолога. Поняття про психологічну корекцію та психотерапію. Основні напрямки та методи психотерапії.

Основи медико-психологічної деонтології. Модель Гіппократа, Парацельса, деонтологічна модель та біоетика (принцип «поважай права та переваги особистості»). Суть принципу професійної компетентності клінічного психолога. Принцип не нанесення шкоди «Не нашкодь!». Поняття про ятрогенії. Особливості застосування принципів неупередженості та конфіденційності у клінічній психології.

Тема №3. *Salutem et morbus* : визначення межі.

Поняття норми та здоров'я. Поняття хвороби, патології та розладу психічного здоров'я та психічні розлади. Поняття, критерії та рівні психічного здоров'я. Відмінності між психічним та психологічним здоров'ям.

Поняття про психічні розлади. Психологічні критерії психічних розладів: адекватність/неадекватність, критичність/некритичність, продуктивність діяльності/ непродуктивність діяльності.

Класифікації психічних розладів. Розлади психіки за ступенем вираженості. Поняття та ознаки психотичних розладів. Поняття та ознаки непсихотичних розладів. Продуктивна і непродуктивна психопатологічна симптоматика. Причини психічних розладів.

Поняття симптому та синдрому. Поняття пато- та нейропсихологічного синдрому. Структура та класифікації патопсихологічних синдромів.

Тема №4. Внутрішня картина хвороби.

Погляди А. Гольдшейдера про аутопластичну та алопластичну картину хвороби. Концепція внутрішньої картини хвороби (О. Р. Лурія. Поняття та будова внутрішньої картини хвороби. Рівні (сторони) внутрішньої картини хвороби. Класифікації та види внутрішньої картини хвороби. Поняття вторинної вигоди. Дисимуляція, симуляція та агравація психічних розладів.

Методи дослідження внутрішньої картини хвороби.

Тема №5. Порушення пізнавальних процесів.

Поняття та класифікації розладів відчуття та сприйняття. Нейропсихологічний аналіз порушень сприйняття. Порушення сприйняття при поразках первинних зон кори головного мозку. Порушення сприйняття при поразках вторинних зон кори головного мозку. Поразка лобних відділів та порушення сприйняття. Патопсихологічний аналіз розладів відчуття та сприйняття.

Патопсихологічна класифікація порушень пам'яті. Порушення довільного та мимовільного запам'ятовування, безпосередньої і опосередкованої, оперативної і довготривалої пам'яті, їх загальна характеристика. Порушення пам'яті як мнестичної діяльності.

Основні варіанти порушень мислення при психічних розладах (за Зейгарник Б.В.). Порушення операційного боку мислення. Порушення динамічного боку мислення. Порушення мотиваційного компоненту мислення. Порушення критичності мислення.

Порушення уваги та розумової працездатності.

Тема №6. Порушення мотиваційної сфери особистості.

Основні варіанти порушень мотиваційної сфери особистості. Порушення ієрархії потребово-мотиваційної сфери. Формування нової патологічної потреби (мотиву). Розлади звичок та потягів. Порушення функцій сенсоутворення та спонукання мотивів.

Тема №7. Розлади свідомості та самосвідомості

Поняття свідомості у клінічній психології. Критерії діагностики порушеної свідомості. Основні варіанти порушень свідомості.

Загальна характеристика розладів самосвідомості. Порушення самосвідомості вітальності. Порушення аутоідентичності. Порушення кордонів «Я». Порушення самосвідомості цілісності. Синдром деперсоналізації - дереалізації.

Тема №8. Клінічна психологія дитячого віку.

Специфіка психічних порушень у дитячому віці. Поняття дізонтogeneзу. Характеристика провідних біологічних та соціальних чинників дізонтogeneзу. Закономірності дізонтogeneзу. Основні класифікації дізонтogeneзу.

Характеристика загального психічного недорозвитку. Затриманий психічний розвиток як варіант дізонтogeneзу. Ушкоджений психічний розвиток. Дефіцитарний психічний розвиток. Викривлений психічний розвиток. Дисгармонійний розвиток як варіант психічного дізонтogeneзу.

Невротичні розлади у дитячому віці. РДУГ.

Тема №9. Шизофренія.

Клініко-психологічний аналіз шизофренії. Етіологія, патогенез шизофренії.. Позитивні і негативні симптоми при шизофренії. .

Порушення пізнавальної діяльності при шизофренії. Порушення мотивації при шизофренії. Особливості протікання емоційних процесів при шизофренії. Набуті особистісні розлади при шизофренії.

Патопсихологічна діагностика шизофренії..

Тема №10. Порушення психіки при органічних уразках головного мозку.

Класифікація та причини органічних уражень головного мозку. Клініко-психологічний аналіз епілепсії. Клініко-психологічний аналіз черепно-мозкових травм. Специфіка клінічної картини при церебральному атеросклерозі та інших судинних захворюваннях. Атрофічні процеси головного мозку та їх клініко-психологічні наслідки.

Порушення пізнавальної діяльності та особистісні розлади при органічних розладах. Методи психологічної діагностики психічної патології при органічного розладах.

Тема №11. Розумова відсталість.

Поняття та причини розумової відсталості. Класифікації розумової відсталості. Клініко-психологічний аналіз глибокої розумової відсталості. Важка розумова відсталість. Помірна розумова відсталість. Клініко-психологічний аналіз легкої розумової відсталості. Ендогенні та екзогенні причини розумової відсталості. Закони олігофренії.

Методи патопсихологічної діагностики розумової відсталості. Методика Векслера. Проблема диференційної діагностики психічного недорозвитку та затримки психічного розвитку.

Тема №12. Розлади особистості.

Поняття та критерії розладів особистості. Вклад біологічних та соціальних факторів у процес формування патологічних рис особистості. Класифікації розладів особистості. Афективно-нестійкий, obsесивно-компульсивний, істеричний, параноїдний, шизоїдний, дисоціальний, тривожний, залежний розлади особистості.

Методи патопсихологічної діагностики порушень особистості. Методика MMPI.

Тема №13. Психогенні розлади.

Критерії психогенних розладів за К. Ясперсом.

Реактивні психози та форми їх проявів. Афективно-шокові реакції. Істеричні психози. Реактивна депресія. Реактивний параноїд.

Психогенно-невротичні розлади. Неврастенія. Загальна характеристика фобічних тривожних розладів. Панічний розлад. Obsесивно-компульсивний розлад. Дисоціативні (конверсійні) розлади.

Порушення адаптації, її причини. Гостра реакція на стрес. Посттравматичний стресовий розлад:

Патопсихологічна діагностика та психотерапія психогенних розладів.

Тема №14. Афективні розлади.

Поняття та класифікація афективних розладів.

Клінічна картина та розвиток біполярного розладу. Особливості протікання психічних процесів на фоні маніакальної фази. Особливості протікання психічних процесів на фоні депресивної фази при біполярному афективному розладі. Медична профілактика та терапія при біполярному розладу.

Рекурентний депресивний розлад. Стійкі розлади настрою.

Патопсихологічна діагностика афективних розладів.

Тема №15. Клінічна психологія залежної поведінки.

Поняття залежної поведінки. Види залежностей. Адиктивна поведінка. Основні чинники залежної поведінки.

Клініко-психологічний аналіз алкоголізму. Клініко-психологічний аналіз наркоманій. Ігрова залежність. Патопсихологічна діагностика залежної поведінки

Тема №16. Психологія соматичного хворого.

Предмет психології соматичних хворих. Проблема психосоматичних взаємовідносин. Поняття психосоматики. Психосоматичні захворювання: поняття, види.

Основні психосоматичні теорії. Концепція особистісних профілів Ф.Данбар. Теорія психосоматичної специфічності Ф. Александера. Теорія десоматизації М.Шур . Теорія стресу (Г. Сельє Теорія алексетимії П. Сіфнеуса. Нейрогуморальні теорії. Механізми психологічного захисту.

Психологічні чинники ризику та антиризиків розвитку основних психосоматичних захворювань.

Соматоформні розлади. Розлади сну. Біль. Розлад сексуальних функцій. Поняття іпохондрії. Соматизована тривога. Маскована депресія. Астенічний синдром.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1.Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю	
	Всього	з них:						
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота		
Семестр № 5								
Тема №1: Клінічна психологія як наука.	8	2	2	-	-	4		
Тема № 2: Клінічна психологія як сфера діяльності психолога.	8	2	2	-	-	4		
Тема №3 Salutes et morbus : визначення межі.	10	2	2	-	-	6		
Тема №4. Внутрішня картина хвороби.	8	2	2	-	-	4		
Тема №5. Порушення пізнавальних процесів при психічних розладах.	26	8	8	-	-	10		
Тема №6. Порушення мотиваційної сфери особистості.	8	2	2	-	-	4		
Тема №7. Розлади свідомості та самосвідомості.	14	4	4	-	-	6		
Тема №8. Клінічна психологія дитячого віку.	8	2	2	-	-	4		
Всього за семестр №5:	90	24	24	-	-	42		залік
Семестр № 6								
Тема №8. Клінічна психологія дитячого віку.	10	2	2	-	-	6		
Тема №9. Шизофренія.	8	2	2	-	-	4		

Тема № 10: Порушення психіки при органічних уразках головного мозку.	8	2	2	-	-	4	
Тема №11: Розумова відсталість.	10	2	2	-	-	6	
Тема № 12: Розлади особистості.	8	2	2	-	-	4	
Тема №13: Психогенні розлади.	12	4	4	-	-	4	
Тема №14: Афективні розлади.	8	2	2	-	-	4	
Тема №15. Клінічна психологія залежної поведінки.	8	2	2	-	-	4	
Тема №16. Психологія соматичного хворого.	18	6	6	-	-	6	
Всього за семестр № 6:	90	24	24	-	-	42	екзамен
Всього	180	48	48			84	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 5							
Тема №1: Клінічна психологія як наука.	10	1	1	-	-	8	
Тема № 2: Клінічна психологія як сфера діяльності психолога.	10	1	1	-	-	8	
Тема №3 Salutes et morbus : визначення межі.	10	1	1	-	-	8	
Тема №4. Внутрішня картина хвороби.	10	1	1	-	-	8	
Тема №5. Порушення пізнавальних процесів при психічних розладах.	18	2	2	-	-	14	
Тема №6. Порушення мотиваційної сфери особистості.	10	1	1	-	-	8	
Тема №7. Розлади свідомості та самосвідомості.	10	-	-	-	-	10	
Тема №8. Клінічна психологія дитячого віку.	12	1	1	-	-	10	
Всього за семестр №5:	90	8	8	-	-	74	залік
Семестр № 6							
Тема №8. Клінічна психологія дитячого віку.	10	1	1	-	-	8	

Тема №9. Шизофренія.	10	1	1	-	-	8	
Тема № 10: Порушення психіки при органічних уразках головного мозку.	10	1	1	-	-	8	
Тема №11: Розумова відсталість.	10	1	1	-	-	8	
Тема № 12: Розлади особистості.	10	1	1	-	-	8	
Тема №13: Психогенні розлади.	10	1	1	-	-	8	
Тема №14: Афективні розлади.	8	-	-	-	-	8	
Тема №15. Клінічна психологія залежної поведінки.	10	1	1	-	-	8	
Тема №16. Психологія соматичного хворого.	12	1	1	-	-	10	
Всього за семестр № 6:	90	8	8	-	-	74	екзамен
Всього	180	16	16			148	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1: Клінічна психологія як наука		
	<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та предмет клінічної психології. 2. Структура клінічної психології. 3. Патопсихологія: її предмет, сучасний стан, перспективи розвитку та основні задачі. 4. Нейропсихологія, її предмет, сучасний стан, перспективи розвитку та основні задачі. 5. Психологія соматичного хворого як галузь клінічної психології. 6. Історія розвитку клінічної психології. 7. Основні завдання сучасної клінічної психології як науки. <p><i>Завдання для самостійної роботи:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняти предмет та методи патопсихології і психопатології. <p><i>Підготувати доповіді:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вклад Б.В.Зейгарнік у становлення вітчизняної патопсихології. 2. Вклад О.Р.Лурія у становлення вітчизняної нейропсихології. 3. Історія розвитку клінічної психології за кордоном. 4. Історія розвитку клінічної психології в Україні.	1, 2, 4, 5, 6, 7, 13, 15, 16, 22.

Тема № 2. Клінічна психологія як сфера діяльності психолога			
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрямки діяльності клінічного психолога. 2. Психодіагностичний напрямок, його основні завдання. 3. Методи обстеження хворих. 4. Основні принципи психологічного дослідження в клінічній психології. 5. Психокорекційний напрямок у діяльності клінічного психолога. 6. Основи медико-психологічної деонтології. <p><i>Підготувати доповіді:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи ефективної взаємодії «хворий – лікар-психолог». 2. Професійний розвиток та саморозвиток клінічного психолога. 	1, 2, 4, 5, 6, 7, 13, 15, 16, 22.
Тема №3. Salutem et morbus : визначення меж.			
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та види норми. 2. Поняття та ознаки здоров'я. 3. Поняття хвороби 4. Поняття та будова внутрішньої картини хвороби. 5. Варіанти внутрішньої картини хвороби. 6. Поняття, критерії та рівні психічного здоров'я. 7. Відмінності між психічним та психологічним здоров'ям. 8. Поняття, компоненти та рівні психологічного здоров'я 9. Поняття про психічні розлади. 10. Психологічні критерії психічних розладів. 11. Поняття та ознаки психотичних розладів. 12. Поняття та ознаки непсихотичних розладів. 13. Причини психічних розладів <p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 14. Вікові особливості відношення до хвороби. 15. Професія і хвороба. <p><i>Відповісти на додаткові питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке об'єктивна та суб'єктивна тяжкість хвороби? 2. Чому ВКХ (ставлення до хвороби) є важливою умовою ефективності лікування та реабілітації 	1, 2, 4, 5, 6, 8, 11, 16, 22.

		<p>хворого?</p> <p>3. Що таке дисимуляція, симуляція та агравація психічних розладів?</p> <p><i>Виконати завдання.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дати характеристику основним типам ставлення до хвороби за А.Личком (письмово). 2. Довести, що психічне здоров'я є багаторівневим і може страждати на одному рівні при відносній збереженості інших. 3. Навести приклади психотичних розладів. 4. Навести приклади непсихотичних розладів. 5. Навести приклади дефектно-органічних розладів. 	
		Тема №4. Внутрішня картина хвороби.	
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Погляди А. Гольдшейдера про аутопластичну та алопластичну картину хвороби. 2. Концепція внутрішньої картини хвороби (О. Р. Лурія). 3. Поняття та будова внутрішньої картини хвороби. 4. Рівні (сторони) внутрішньої картини хвороби. 5. Класифікації та види внутрішньої картини хвороби. 6. Поняття вторинної вигоди. 7. Дисимуляція, симуляція та агравація психічних розладів. 8. Методи дослідження внутрішньої картини хвороби. Провести один з методів. 	1, 2, 5, 6, 7, 11, 13, 16, 22.
		Тема № 5. Порушення пізнавальних процесів при психічних розладах.	
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація розладів відчуття та сприйняття. 2. Нейропсихологічний аналіз порушень сприйняття. 3. Патопсихологічний аналіз розладів відчуття та сприйняття. 4. Класифікація розладів пам'яті . 5. Порушення безпосередньої і опосередкованої, оперативної і довготривалої пам'яті. 6. Порушення процесів пам'яті 7. Порушення пам'яті як мнемічної діяльності. 8. Дисмнестичний синдром. 9. Парамнезії. 10. Корсаковський амнестичний синдром. 11. Порушення розумової працездатності. 	1, 2, 4, 6, 7, 8, 11, 13, 16, 19, 22.

		12. Класифікація розладів мислення. 13. Порушення операційного боку мислення. 14. Порушення динамічного боку мислення. 15. Порушення мотиваційного компоненту мислення. 16. Порушення критичності мислення 17. Розлади інтелекту. 18. Поняття та види деменції. <i>Творчі завдання:</i> 1. Чи бувають галюцинації у здорових людей? 2. Порівняти патологічні ілюзії від ілюзій фізіологічного або фізичного генезу. <i>Підготувати доповіді:</i> 1. Нормальне та патологічне фантазування. 2. Психологія болі. 3. Психологічна корекція порушень пам'яті. 4. Порушення мислення при шизофренії	
		Тема 6. Порушення мотиваційної сфери особистості.	
		<i>Підготувати відповіді на запитання:</i> 1. Основні варіанти порушень мотиваційної сфери особистості. 2. Порушення ієрархії потребово-мотиваційної сфери. 3. Формування нової патологічної потреби (мотиву). 4. Розлади звичок та потягів. 5. Порушення функцій сенсоутворення та спонукання мотивів. 6. Розлади вольових спонукань. <i>Підготувати доповіді:</i> 1. Розлади сексуальних потягів. 2. Клініко-психологічна характеристика булімії.	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 11, 13, 18, 22.
		Тема 7. Розлади свідомості та самосвідомості.	
		<i>Підготувати відповіді на питання:</i> 1. Поняття свідомості, її складові та властивості. 2. Класифікація та критерії розладів свідомості. 3. Загальна характеристика оглушення. 4. Делірій як варіант порушеної свідомості. 5. Клініко-психологічна характеристика онейроїду. 6. Сутінкове потьмарення свідомості. 7. Аменція як варіант порушеної свідомості. 8. Порушення самосвідомості.	1, 2, 4, 6, 8, 11, 13, 18, 22.

		<p><i>Творчі завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняти галюцинації при делірії та галюцинації при онейроїді. 2. Вирішити завдань з психологічної діагностики порушень свідомості. <p><i>Підготувати доповіді:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Тюремні» психози. 2. Дисморфобічний синдром. 3. Порушення статевої самосвідомості. 4. Вікові особливості порушень самосвідомості. 	
		Тема № 8. Клінічна психологія дитячого віку	
		<p><i>Підготувати відповіді на питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка психічних порушень у дитячому віці. Поняття дізонтogeneзу. 2. Характеристика провідних біологічних та соціальних чинників дізонтogeneзу. 3. Закономірності дізонтogeneзу. 4. Основні класифікації дізонтogeneзу. 5. Характеристика загального психічного недорозвитку. 6. Затриманий психічний розвиток як варіант дізонтogeneзу. 7. Ушкоджений психічний розвиток. 8. Дефіцитарний психічний розвиток. 9. Викривлений психічний розвиток. 10. Дисгармонійний розвиток як варіант психічного дізонтogeneзу. 11. Невротичні розлади у дитячому віці. 12. РДУГ, <p><i>Підготувати доповіді:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порушення розвитку дітей при ДЦП. 2. Особливості психічного розвитку дітей з порушеннями зору. 3. Особливості психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. 4. Особливості психологічної допомоги при ранньому дитячому аутизмі. 	1, 2, 3, 4, 8, 10, 12, 14, 22.
		Тема № 9. Шизофренія	
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шизофренія як психічна хвороба: етіологія, патогенез, клініка. 2. Позитивні і негативні симптоми при шизофренії. 3. Порушення пізнавальної діяльності при шизофренії. 	2, 3, 4, 5, 8, 11, 13, 18.

		<p>4. Порушення мотивації при шизофренії.</p> <p>5. Особливості протікання емоційних процесів при шизофренії.</p> <p>6. Набуті особистісні розлади при шизофренії.</p> <p>7. Патопсихологічна діагностика шизофренічного синдрому.</p> <p><i>Підготувати письмові відповіді:</i></p> <p>1. Викривлення процесу узагальнення при шизофренії - навести приклади.</p> <p>2. Різноманітність мислення хворих на шизофренію - навести приклади.</p> <p>3. Резонансність хворих на шизофренію - навести приклади,</p> <p>4. Провести методику піктограм.</p> <p><i>Підготувати доповіді:</i></p> <p>1. Особливості шизофренії у підлітків.</p>	
		Тема № 10. Порушення психіки при органічних уразках головного мозку	
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <p>1. Класифікація та причини органічних уражень головного мозку.</p> <p>2. Клініко-психологічний аналіз епілепсії. Клініко-психологічний аналіз черепно-мозкових травм.</p> <p>3. Специфіка клінічної картини при церебральному атеросклерозі та інших судинних захворюваннях.</p> <p>4. Атрофічні процеси головного мозку та їх клініко-психологічні наслідки.</p> <p>5. Порушення пізнавальної діяльності та особистісні розлади при органічних розладах.</p> <p>6. Методи психологічної діагностики психічної патології при органічних розладах.</p>	1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 16, 18.
		Тема № 11. Розумова відсталість.	
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <p>1. Поняття та причини розумової відсталості. Класифікації розумової відсталості.</p> <p>2. Клініко-психологічний аналіз глибокої розумової відсталості.</p> <p>3. Важка розумова відсталість</p> <p>4. Помірна розумова відсталість.</p> <p>5. Клініко-психологічний аналіз легкої розумової відсталості.</p> <p>6. Ендогенні та екзогенні причини розумової відсталості.</p> <p>7. Закони олігофренії.</p>	2, 4, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 18.

		<p>8. Методи патопсихологічної діагностики розумової відсталості.</p> <p>9. Методика Векслера.</p> <p>10. Проблема диференційної діагностики психічного недорозвитку та затримки психічного розвитку.</p> <p><i>Підготувати доповіді:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальна зрілість особистості. 2. Проблема розумової відсталості у кримінальній патопсихології. 	
		Тема №12. Розлади особистості.	
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та критерії розладів особистості. 2. Вклад біологічних та соціальних факторів у процес формування патологічних рис особистості. Класифікації розладів особистості. 3. Класифікації порушень особистості. 4. Афективно-нестійкий розлад особистості. 5. Обсесивно-компульсивний розлад особистості, 6. Істеричний розлад особистості. 7. Параноїдний розлад особистості 8. Шизоїдний розлад особистості. 9. Тривожний розлад особистості. 10. Залежний розлад особистості 11. Методи патопсихологічної діагностики порушень особистості. 12. Методика MMPI. <p><i>Підготувати доповіді:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціально-психологічна дезадаптація особистості. 2. Історія поглядів та класифікації порушень особистості. 	2, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 16, 22.
		Тема № 13. Психогенні розлади.	
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Критерії психогенних розладів за К. Ясперсом. 4. Реактивні психози та форми їх проявів. 5. Афективно-шокові реакції. 6. Істеричні психози. 7. Реактивна депресія. 8. Реактивний параноїд. 9. Психогенно-невротичні розлади. 10. Неврастенія. 11. Загальна характеристика фобічних тривожних розладів. 12. Панічний розлад. 	1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 16, 17.

		13.Обсесивно-компульсивний розлад. 14.Дисоціативні (конверсійні) розлади. 15.Порушення адаптації, її причини. 16.Гостра реакція на стрес. 17.Посттравматичний стресовий розлад: 18.Патопсихологічна діагностика та психотерапія психогенних розладів. <i>Підготувати доповіді:</i> 1. Типи невротичних конфліктів.	
		Тема № 14. Афективні розлади.	
		<i>Підготувати відповіді на запитання:</i> 2. Поняття та класифікація афективних розладів. 3. Клінічна картина та розвиток біполярного розладу. 4. Особливості протікання психічних процесів на фоні маніакальної фази. 5. Особливості протікання психічних процесів на фоні депресивної фази при біполярному афективному розладі. 6. Медична профілактика та терапія при біполярному розладу. 7. Рекурентний депресивний розлад. 8. Стійкі розлади настрою. 9. Патопсихологічна діагностика афективних розладів.	1, 3, 4, 6, 7, 8, 11, 13, 18, 22.
		Тема № 15. Клінічна психологія залежної поведінки.	
		<i>Підготувати відповіді на запитання:</i> 1. Поняття залежної поведінки. 2. Види залежностей. 3. Адиктивна поведінка. 4. Основні чинники залежної поведінки. 5. Клініко-психологічний аналіз алкоголізму 6. Клініко-психологічний аналіз наркоманій. 7. Ігрова залежність. 8. Патопсихологічна діагностика залежної поведінки	1, 2, 4, 8, 10, 18.
		Тема № 16. Психологія соматичного хворого.	
		<i>Підготувати відповіді на запитання:</i> 1. Предмет психології соматичних хворих. 2. Проблема психосоматичних взаємовідносин. 3. Поняття психосоматики. 4. Психосоматичні захворювання. 5. Основні психосоматичні теорії. 6. Концепція особистісних профілів Ф.Данбар. 7. Теорія психосоматичної специфічності Ф.	3, 4, 5, 7, 17, 20, 21.

		<p>Александера.</p> <p>8. Теорія десоматизації М.Шур .</p> <p>9. Теорія стресу (Г. Сельє)</p> <p>10.Теорія алексетимії П. Сіфнеуса.</p> <p>11.Нейрогуморальні теорії.</p> <p>12.Психологічні чинники ризику та антиризиків розвитку основних психосоматичних захворювань.</p> <p>13.Соматоформні розлади.</p> <p>14.Розлади сну.</p> <p>15.Психологія болі.</p> <p>16.Розлад сексуальних функцій.</p> <p>17.Поняття іпохондрії.</p> <p>18.Соматизована тривога.</p> <p>19.Маскована депресія.</p> <p>20.Астенічний синдром.</p> <p><i>Підготувати доповіді:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічні та поведінкові чинники ризику серцево-судинних захворювань. 2. Психологія онкологічного хворого. 3. Психологія жінки у період вагітності і після пологів. 4. Психологія жінки при гінекологічних захворюваннях. 5. Психологія хірургічного хворого. 6. Паліативна допомога. 7. Терапевтичний альянс в клініці соматичних хворих. 	
--	--	--	--

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів немає

5.1.2. Теми курсових робіт немає

5.1.3. Теми наукових робіт немає

6. Методи навчання

Навчання з дисципліни проходить у формі: лекцій, семінарських занять, а також самостійної та індивідуальної роботи.

Методи навчання:

- лекції;

- частково-пошуковий/евристичний метод.
- метод наукового порівняння;
- дослідницький метод;
- інтерактивний метод роботи в малих групах;
- метод проблемного викладання.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення: наукової літератури за темою та підготовку відповідей на додаткові питання для самостійної роботи.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Питання, що виносяться на підсумковий контроль:

1. Поняття, предмет та завдання клінічної психології.
2. Основні галузі клінічної психології.
3. Основні напрямки та завдання діяльності клінічного психолога.
4. Професійно-етичні принципи роботи клінічного психолога.
5. Поняття та види норм.
6. Поняття, різновиди та причини хвороб.
7. Поняття та будова внутрішньої картини хвороби.
8. Варіанти внутрішньої картини хвороби.
9. Поняття, критерії та рівні психічного здоров'я.
10. Поняття, критерії та рівні психічних розладів.
11. Нейропсихологічний аналіз порушення сприйняття.
12. Патопсихологічний аналіз порушення о сприйняття.
13. Патопсихологічні класифікації розладів пам'яті.
14. Основні синдроми та закономірності порушень пам'яті.
15. Порушення операційного та динамічного боку мислення.
16. Порушення мотиваційного компоненту мислення та критичності.
17. Порушення ієрархії потребово-мотиваційної сфери.
18. Клініко-психологічні особливості формування нової патологічної потреби.
19. Порушення функцій сенсоутворення та спонукання мотивів.
20. Поняття свідомості у клінічній психології. Критерії діагностики порушеної свідомості за К.Ясперсом.
21. Порушення свідомості по типу виключення..
22. Порушення свідомості по типу потьмарення
23. Загальна характеристика розладів самосвідомості.
24. Поняття, чинники та закономірності дізонтogeneзу.
25. Затриманий психічний розвиток як варіант дізонтogeneзу.
26. Ушкоджений, дефіцитарний та дисгармонійний психічний розвиток дитини.
27. Розлади спектру аутизму у дітей.
28. Розлад дефіциту уваги та гіперактивності (РДУГ)
29. Клініко-психологічний аналіз шизофренії.

30. Патопсихологічна діагностика шизофренії.
31. Клініко-психологічний аналіз епілепсії та ЧМТ.
32. Клініко-психологічний аналіз судинних розладів та розладів атрофічного генезу.
33. Методи патопсихологічної діагностики органічних уражень мозку.
34. Клініко-психологічний аналіз розумової відсталості.
35. Патопсихологічна діагностика розумової відсталості.
36. Розлади особистості: поняття, причини, критерії діагностики.
37. Клініко-психологічна характеристика розладів особистості у зрілому віці.
38. Критерії психогенії за К. Ясперсом.
39. Психогенно-психотичні розлади.
40. Психогенно-невротичні розлади. Неврастенія.
41. Фобічний тривожний розлад.
42. Панічний розлад.
43. Обсесивно-компульсивний розлад.
44. Дисоціативні (конверсійні) розлади.
45. Посттравматичний стресовий розлад.
46. Патопсихологічна діагностика та психотерапія психогенних розладів.
47. Біполярний афективний розлад.
48. Стійкі розлади настрою.
49. Психологічна діагностика афективних розладів
50. Поняття, чинники та види залежностей.
51. Клініко-психологічний аналіз алкоголізму.
52. Клініко-психологічний аналіз наркоманій.
53. Ігрова залежність.
54. Патопсихологічна діагностика залежної поведінки
55. Проблема психосоматичних взаємовідносин. Поняття психосоматики.
56. Психосоматичні розлади: поняття та види.
57. Основні психосоматичні теорії.
58. Психологічні особливості пацієнтів з різними соматичними захворюваннями.
59. Соматоформні розлади.
60. Вплив хронічної соматичної хвороби на психіку людини

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю:

- поточний контроль - 50 балів
- підсумковий контроль 50 балів.

Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів самостійної роботи здобувача.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни за семестр, визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені).

Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті, які поширюється на дисципліни обов'язкової та вибіркової компонент, що за тематикою та змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так і її окремим розділам, темам, індивідуальним завданням (курсова робота, контрольна робота тощо), які передбачені робочою програмою (силабусом) конкретної навчальної дисципліни. (Посилання на Положення про порядок визнання в Харківському національному університеті внутрішніх справ результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті http://univd.edu.ua/files/generaldocs/non_formal_education.pdf)

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських та практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи;
- оцінка роботи в малих групах.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни, рівень самостійної підготовки до занять.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські), самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів, виконання творчих завдань, підготовка доповідей, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі,

передбаченій робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (залік, екзамен) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

*Підсумкові бали
навчальної
дисципліни*

*Загальна кількість балів
(перед підсумковим
контролем)*

*Кількість балів за
підсумковим контролем*

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (залік, екзамен) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Критерії оцінки поточного контролю викладач повідомляє на першому занятті та перед кожними оцінюванням.

Форми контролю: залік – 5 семестр, екзамен – 6 семестр.

Умови визначення навчального рейтингу здобувача, а також вимоги і

критерії оцінювання деталізовані нижче.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ (однакові для 5 та 6 семестру)

Види робіт	Кількість	Максимум балів за 1	Разом
Робота на лекційному занятті	24	1	24
Робота на семінарському занятті	24	1	24
Індивідуальне завдання (презентація)	1	2	2
Екзаменаційне тестування	1	50	50
Разом:	100		

Вимоги та критерії оцінювання		
Види робіт	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання
Робота на лекційному занятті	1	Всі лекції з даного курсу мають проблемно-дискусійний характер, отже максимальну оцінку за роботу на лекції отримують здобувачі, які постійно включені у дискусію.
	1	Мінімальну оцінку отримують здобувачі, які не беруть участі у дискусії, втім демонструють уважність і не відволікаються від ходу лекції на сторонні справи.
	0	Здобувач не отримує оцінку, якщо не проявляє активності на занятті або виконав завдання з порушенням вимог академічної доброчесності.
Робота на семінарському занятті	1	Робота на семінарському занятті оцінюється, виходячи з того, чи проводив здобувач самостійну роботу для підготовки до цього заняття (опрацювання наукових та інших інформаційних джерел для підготовки повідомлень, групових проєктів тощо), з урахуванням якості виконаної роботи. Максимальну кількість балів здобувач отримує, якщо вільно оперує інформацією з декількох наукових та/або інформаційних джерел за відповідною темою навчального курсу та якісно презентує свої наукові/інформаційні здобутки у вигляді повідомлення, бере активну участь у дискусіях на занятті, розгорнуто і обґрунтовано відповідає на поточні запитання викладача, бере активну участь у виконанні ситуативних завдань та розв'язанні проблемних ситуацій

	0,5	Здобувач отримує середню кількість балів, якщо оперує інформацією з декількох наукових та/або інформаційних джерел за відповідною темою курсу, під час заняття проявляє високу активність, бере участь у дискусіях, розгорнуто і обґрунтовано відповідає на поточні запитання викладача, бере участь у виконанні ситуативних завдань та розв'язанні проблемних ситуацій.
	0,2	Здобувач отримує мінімальну кількість балів, якщо не проявляє високої активності під час заняття, втім демонструє уважність і не відволікався від ходу заняття на сторонні справи.
	0	Здобувач не отримує бали, якщо не проявляє активності на занятті, не бере участь у передбачуваних змістом цього заняття видах робіт або виконав завдання з порушенням вимог академічної доброчесності
Індивідуальне завдання	2	<i>Індивідуальне завдання передбачає виконання здобувачем письмової роботи за обраною темою, яка має науковий характер і ґрунтується на аналізі інформації не менш ніж з трьох наукових джерел.</i> Максимальну кількість балів отримують здобувачі, які демонструють належний рівень знань і розуміння теми, знайомство із основними тенденціями, виявляють аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення. Роботу оформлено відповідно до вимог.
	1,5	Індивідуальне завдання виконано частково та потребувало доопрацювання. Окремим частинам викладу бракує аналітичного характеру
	1	Виконано частково, доопрацювання не було здійснене, терміни порушені. Роботі суттєво бракує систематичного аналізу й логічного та послідовного викладу. Робота містить фактографічні неточності та/або необґрунтовані судження
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням вимог академічної доброчесності
Іспитове тестування	1- 50	Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні

94-96	(«зараховано»)		практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	V	« Дуже добре » – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
80-84			
75 – 79		C	« Добре » – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	« Задовільно » – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, містять помилки , робота з трьома значними помилками.
65-69			
60-64		E	« Достатньо » – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	« Умовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	« Безумовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Вітенко І.С. Медична психологія [Підручник] К: Здоров'я, 2017. 208с.
2. Гальчук О.Я. Клінічна психологія : навчальний посібник. К.: Атіка, 2012. 216 с.

3. Ільїна Н. Клінічна психологія: навчальний посібник. Вид: «Університетська книга». 2020. 163 с.
4. Клінічна психологія: словник-довідник / Авт.- уклад. С. В. Діденко К.: Академвидав, 2012. 320 с.
5. Максименко С. Д., Цехмістер Я. В., Коваль І. А., Максименко К. С. Медична психологія : підручник / за загальною ред. С. Д. Максименка. 2-е вид. К. : Слово, 2014. 516 с. Електронний ресурс. Ніконенко Ю.П. Клінічна психологія: Навчальний посібник. Вид. КНТ Київ, 2019, 368 с.
6. Основи медичної психології : навч.-метод. посіб. Для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рів. акред. та лік.-інтерн. / Ждан В.М., Скрипніков А.М., Животовська Л.В. та ін. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2014. 255 с
7. Савенкова І.І. Клінічна психологія: [навчальний посібник] Херсон: ООО «Айлант», 2018. 302 с .

Допоміжна:

8. Бітенський В. С., Горячев П. І., Мельник Е. В. та ін.; За ред. В. С. Бітенського. Психіатрія: курс лекцій: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2014. 354 с.
9. Галецька І. Клініко-психологічне дослідження: навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 242 с.
10. Клінічна психодіагностика: практикум / Редактор-упорядник проф. М.В.Миколайський. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2016. 228 с
11. Критерії діагностики і психотерапії розладів психіки та поведінки / Під ред. Б. В. Михайлова, С. І. Табачнікова, О. К. Напрєєнка, В. В. Домбровської. *Новини української психіатрії*. Харків, 2013.
12. Кричківська Т.Д. Психологія аномального розвитку : навч. посіб. Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. Київ : КНТ, 2016. 163с .
13. Максименко С.Д., Чуприков А.П., Прокопович Є.М. та ін.. Патопсихологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавництво ТОВ “КММ”, 2012, 210 с.
14. Максимова Н. Ю. Основи дитячої патопсихології: навч. посіб. / Н. Ю. Максимова, К. Л. Мілютіна, В. С. Піскун. К.: Главник, 2018. 158 с
15. Мартинюк І. А. Патопсихологія. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 208 с.
16. Мушкевич М. І. Клінічна психодіагностика: методичні рекомендації для студентів ф-ту психол / М. І. Мушкевич. Луцьк, 2016. 170 с
17. Практична психосоматика: діагностичні шкали : навчальний посібник / за заг. ред. О. О. Чабана, О. О. Хаустової. К: ВНТУ, 2018. 108 с.
18. Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. 2-ге вид., переробл. і допов. К. : ВСВ "Медицина", 2015. 512 с.
19. Саржевський С. Н. Психологія та патологія емоцій, волі, уваги : навчально-методичний посібник для студентів 4 курсу медичних факультетів зі спеціальностей «Лікувальна справа» та «Педіатрія». Запоріжжя, 2017. 72 с.

20. Хомуленко Т.Б. Основи психосоматики: навчально-методичний посібник Вінниця: Нова Книга, 2019. 120 с.

21. Чабан О.С. Психосоматична медицина (аспекти діагностики та лікування) О.С.Чабан, О.О.Хаустова. К., 2020.

22. Шебанова С.Г., Шебанова В.І. Клінічна психологія: навчально-методичний посібник. Херсон, 2019. 192 с.

Нормативно-правові акти:

23. Закони України про охорону здоров'я: Збірник нормативно-правових актів. Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. 464 с.

24. Закон України про психіатричну допомогу. К. : Сфера, 2000. 50 с

25. Устав (Конституція) Всесвітньої організації охорони здоров'я. ВООЗ: https://zakon.cc/law/document/read/995_599

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

26. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України <https://mon.gov.ua/ua>

27. Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти <https://naqa.gov.ua/>

28. Пошукова система Google Академія - <http://scholar.google.com>

29. Пошукова система Scirus <https://www.elsevier.com/>

30. Пошукова система DOAJ <https://www.doaj.org/>

31. Сайт «Brain Maps» - <http://brain-maps.org/>

32. Сайт Асоціації психіатрів України: <https://www.ukrpsychiatry.org/>

33. Сайт Державний експертний центр МОЗ України (Психіатрія) https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/psihiatriya/

34. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України Сайт <http://clinicpsy.ucoz.ru/index/0-41>